

גמ' חולין (ב:) - סמיכה בנשים

רב דניאל שטיין

א. גמ' ר"ה (לג.) - אין מעכבין את התינוקות מלתקוע, הא נשים מעכבין, והתניא אין מעכבין לא את הנשים ולא את התינוקות מלתקוע ביום טוב, אמר אביי, לא קשיא, הא רבי יהודה, הא רבי יוסי ורבי שמעון, דתניא, דבר אל בני ישראל בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות, דברי רבי יהודה, רבי יוסי ורבי שמעון אומרים נשים סומכות רשות. [פרש"י (שם) - הא נשים מעכבין דפטורות לגמרי, דמצות עשה שהזמן גרמא הוא, וכי תקעי איכא בל תוסיף]. [מהרש"א (שם) - לא ידענא מאי בל תוסיף שייך הכא דלא שייך למימר בל תוסיף אלא בעושה המצוה] ומוסיף עליה אבל הל"ל וכי תקעי הוה איסורא דרבנן דבשלא במקום מצוה איכא איסורא דרבנן בתקיעה כדמוכח בר"פ ודומיא דהכא דמוקמינן לה כר' יהודה דאמר אין בנות ישראל סומכות היינו משום איסור עבודה בקדשים כדמוכח בפרק אין דורשין ולא משום בל תוסיף].

ב. תוס' עירובין (צו.) ד"ה מיכל - מה שפי' בקונטרס דאי מצות עשה שהזמן גרמא הוא היו מוחזין בידה שנראה כמוסיפה, אין נראה לר"י דהא ר' יהודה לית ליה נשים סומכות רשות ושמעינן ליה בפ"ק דסוכה (דף ב:) דאמר הילני המלכה היתה יושבת בסוכה וז' בניה וכו' דטעמא למ"ד דלא הוי רשות וכו' לאו משום דמיחזי מוסיף אלא משום דתקיעה מלאכה דרבנן היא כדאמר בפ' כיסוי הדם (חולין דף פד:) דאין וודאה דוחה שבת וסמיכה אפי' בהקפת יד מיחזי כעבודה בקדשים.

ג. רמב"ן (דברים ד', ב') - "לא תוסיפו לך הדבר אשר אנכי מצוך היום ולא תגרעו ממנו וגו'" - כגון חמש פרשיות בתפילין חמשה מינין בלולב חמש ציציות וכו' ולפי דעתי אפילו בדא לעשות מצוה בפני עצמה כגון שעשה חג בחדש שבדא מלבו וכו' עובר בלאו, וכך אמרו (מגילה יד.) לענין מקרא מגלה, מאה ושמונים נביאים עמדו להם לישראל ולא פחתו ולא הוסיפו על מה שכתוב בתורה אפילו אות חוץ ממקרא מגילה מאי דרוש וכו'. הרי שהיתה המצוה הזו אסורה להם, א"כ היא בכלל לא תוסיף עליו וכו'. ומה שתקנו חכמים משום גדר, כגון שניות לעריות וכיוצא בהן, זו היא מצוה מן התורה, ובלבד שידע שהם משום הגדר הזה ואינן מפי הקדוש ברוך הוא בתורה.

ד. גמ' מגילה (יד.) - תנו רבנן ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל, ולא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה, חוץ ממקרא מגילה, מאי דרוש, אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה ומה מעבדות לחירות אמרינן שירה ממיתה לחיים לא כל שכן. [חי' הריטב"א (שם) - ורבנן דתקון בתר הכי נר חנוכה, דסמוך נמי אהאי טעמא, מיהו מגילת אסתר הויה רבותא טפי שכתובה].

ה. גמ' סוכה (מב.) - מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה, ומחזירתו למים בשבת וכו' פשיטא, מהו דתימא, הואיל ואשה לאו בת חיובא היא, אימא לא תקבל קא משמע לך. [פרש"י (שם) - אימא לא. דלגבה איכא איסור טלטול. קא משמע לך. כיון דראוי לנטילת אנשים תורת כלי עליו, ומותר בטלטול לכל]. [הגה' אשר"י (פ"ג ס' ל"ג) - מכאן יש ללמוד דאסור לנשים לברך על כל מצות עשה שהזמן גרמא דאי יכולין לברך מאי איריא דראוי לאנשים תיפוק ליה דראוי לה לעצמה ליטול ולברך].

ו. רא"ש ר"ה (פ"ד סי' ז') - ובעל העיטור כתב מסתברא דאין אחר תוקע להן אלא הן בעצמן ונהגו באשכנז לתקוע לנשים יולדות קודם שתקעו בבהכ"ס כדי שיוציא התוקע א"ע. וראבי"ה כתב כיון דנשים סומכות רשות ועבדי סמיכה בהקפת ידיהו אף על גב דדמי קצת לעבודה בקדשים ה"ה בתקיעה שהיא חכמה ואינה מלאכה מותר לתקוע להם ואפי' מי שיצא כבר ומותר נמי להוציא את השופר בר"ה לבהכ"ס כדי לתקוע להן.

ז. גמ' חגיגה (טז:) - מיתיבי דבר אל בני ישראל וכו' וסמך, בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות, רבי יוסי ורבי שמעון אומרים בנות ישראל סומכות רשות וכו', לא מפני שסמיכה בנשים אלא כדי לעשות נחת רוח לנשים. ואי סלקא דעתך סמיכה בכל כחו בעינן משום נחת רוח דנשים עבדינן עבודה בקדשים, אלא לאו שמע מינה לא בעינן בכל כחו, לעולם אימא לך בעינן בכל כחו, דאמר להו אקפו ידיכו.

ח. ראב"ד לתורת כהנים (פרשתא ב') - איכא מ"ד לדעת ר' יוסי ור' שמעון אפילו סמיכה גדולה עליו מותרת בנשים שכן נתנה בתורה לאנשים חובה ולנשים רשות והנשים דומיא דאנשים לכל מצות עשה שהזמן גרמא אע"פ שיש בה איסור תורה והא וכו' דאמרינן אקיפו ידיכו התם משום שלא היה להם חלק בהקרבן אלא שהאנשים היו מקריבים ומשום נחת רוח דנשים עבוד שם הסמיכה אבל הנשים המקריבות עושות סמיכה כאנשים לר' יוסי אע"פ שהיא עבודה בקדשים ומיהו לדעת הת"ק לא עבדי כלל וכו' שמא יבוא לידי קלקל וכו'.

ט. חי' הרמב"ן קידושין (לא.) - ומכל מקום ר"ת ז"ל תוקע עצמו בדבר זה לומר כיון דרבי יוסי ורבי שמעון סברי נשים סומכות רשות ומשמע דהלכתא כותיהו אם רצו מברכות הן, ואי קשיא והא אמרינן בירושלמי כל העושה דבר שאינו מצווה בו נקרא הדיוט, התם שעושה דבר שאינו מצווה מן התורה כלל שהוא כמוסיף על התורה, אבל מי שעושה מצוות התורה כתקנן, אף על פי שלא נצטווה הוא בהם כגון נשים וגוים מקבלים עליהם שכר וכו'. ואם תאמר היכן צונו כדאקשינן (שבת כ"ג א') לענין נר חנוכה, כיון דרשות דמצוה הוא, והקב"ה צוה במצוה זו לאנשים חובה, לנשים רשות, צונו קרינא ביה, זהו דעת ר"ת ז"ל.

י. שו"ע (סי' תקפ"ט סעי' ו') - אף על פי שנשים פטורות, יכולות לתקוע, וכן אחר שיצא כבר, יכול לתקוע להוציאן, אבל אין מברכות [משנ"ב (ס"ק י') - דמהו וציונו בדבר שאינה מחוייבת לא מד"ת ולא מדברי סופרים דאשה במ"ע שהזמן גרמא פטורות אף מדרבנן] ולא יברכו להן. הגה: והמנהג שהנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא על כן גם כאן תברכנה לעצמן, אבל אחרים לא יברכו להן אם כבר יצאו ואין תוקעין רק לנשים, אבל אם תוקעין לאיש המחוייב, מברכין לו אף על פי שכבר יצאו, כמו שנתבאר סימן תקפ"ה סעיף ב' הגהה א'.

יא. רא"ש קידושין (פ"א סי' מ"ט) - רבינו תם היה אומר דנשים יכולות לברך על כל מצות עשה שהזמן גרמא וכו' ואין כאן משום לא תשא את שם לפי שמברכות ברכה שאינה צריכה דהך דרשא אסמכתא בעלמא היא דהא אמרי' בפ' מי שמתו (כא.) ספק קרא קרית שמע ספק לא קרא יחזור ויקרא ולא אסרינן מספק משום בל תשא הלכך כיון שמתכוונות לברכה אין כאן משום בל תשא.

יב. רמב"ם (פ"א ברכות הט"ו) - כל המברך ברכה שאינה צריכה הרי זה נושא שם שמים לשוא והרי הוא כנשבע לשוא ואסור לענות אחריו אמן.

יג. שו"ע (סי' רצ"ו סעי' ח') - נשים חייבות בהבדלה כשם שחייבות בקידוש ויש מי שחולק. הגה: ע"כ לא יבדילו לעצמן רק ישמעו הבדלה מן האנשים. [מג"א (ס"ק י"א) - וב"ח כ' אפי' למ"ד שפטורות מ"מ יכולין להבדיל לעצמן כמו בשופר ולולב וכו' ואפשר דדעת רמ"א במצוה שיש בה עשיה רשאין לעשות ולברך אבל בדבר שאין בה אלא הברכה כגון כאן אין רשאות ואפשר דמהאי טעמא לא נהגו לקדש הלבנה וכו' והעיקר כדברי ב"ח]. [מחצית השקל (שם) - דניהו דפטורים מאותה מצוה, מכל מקום רשאים לעשותה וגם מקבלים עליה שכר, דניהו דגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, היינו ששכר המצווה יותר גדול, אבל עכ"פ גם מי שאינו מצווה מקבל שכר, וכיון שעשאה המצוה גם הברכה מותרת לומר. מה שאין כן מצוה שאין בה עשיה כי אם ברכה גרידא, כמו הבדלה, כיון שאשה אינה מצווה איננה רשאי לברך].